

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Elementa Doctrinae De Circvlis Coelestibvs, Et Primo
Motv**

Peucer, Kaspar

Vitebergae, 1576

VD16 P 1990

De Ortiv Atqve Occasv Stellarvm Fixarvm. Instrumentum, quo facilime
omnes diuersitates ortus Poëtici, oculis subijciuntur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56559)

Q V A R T A
P A R S E L E M E N T O
R V M S P H Æ R I C O R V M, D E
ortu atq; occasu Stellarum fixarum,
de ascensu descensuq; signorum Zo-
diaci, de discrimine dierum &
horarum, de climatum
differentiis, de
Eclipsibus.

D E O R T V A T Q V E
O C C A S V S T E L L A R V M
F I X A R V M.

Instrumentum, quo facillime omnes
diuersitates ortus Poëticæ,
oculis subiici-
untur.

O R T V S

MERT

OCCA.

MEDIA NOX

ORTVS atq; occasus, quos stelle fixe ad
 solem relate faciunt, poeticos vocare consue-
 vimus, quod his poetæ frequenter, etsi non rarius
 et historiographi, distincta quatuor anni cardinum,
 æquinoctiorum, Solstitiorum, arationis, sationis,
 mensis, mutationum aëris, tempestatum, rerum ge-
 rendas

rendarum & gestarum tempora notarint, indicarint
& discreuerint. Exempla in autoribus obuia
sunt, & Plinius lib. 18, cap. 25. fidicula occasu 45.
diebus à Solstitio Romanos autumnum, Vergiliarum
occasu matutino 43. diebus ab æquinoctio autumnus-
li hyemem, earundem exortu matutino 48. diebus
ab æquinoctio verno, astatē inchoasse commemorat.

Parit has differentias Sol, annuo motu Zodiacum
circumiens, & stellarum fixarum quasdam accessu
fulgoreq; suo tegens atq; abscondens, quasdam vna
secum in ortum educens, quasdam cum oritur, ex ad-
uerso velut vrgens ac demergens sub occasum, aut
cum decumbit è regione producens, quasdam vltius
prouectus relinquens à tergo, & ante exortum ve-
lut lucis indices præmittens.

Sunt autem tria omnino ortus stellarum, totis-
demq; occasus discrimina: Matutinus, Vespertinus,
& Heliacus.

I. **M A T U T I N U S** ortus, vulgo Cosmicus,
græce ἀνατολὴ ἑώα, est, quando stella cum Sole
vel paulo post Solem exoritur. Obseruent autem
studiosi, differre vera stellarum loca in Ecliptica
ab his, quibus cum oriuntur & occidunt, earum
videlicet stellarum, quæ extra planum Eclipticæ
positæ, alterutri polorum zodiaci propiores sunt
sen

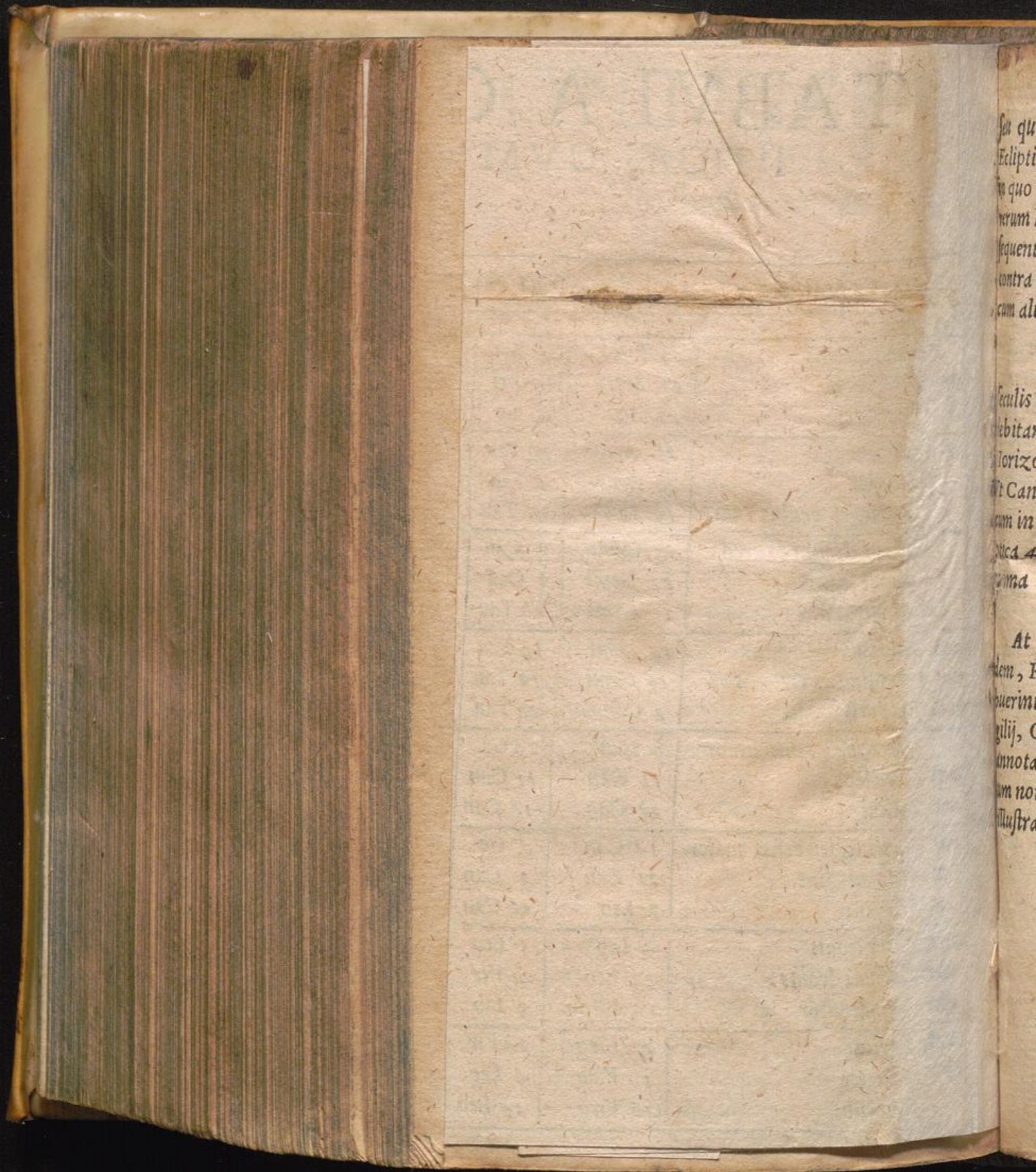
GRAD NSIGNIOR

STEL= ALEXANI

M.	Oritur	
ridion:	7 Lib	
	18 Lib	
	20 Lib	
	6 Lib	
	2 Lib	
	22 Virg	
	15 Scorp	2
	25 Scorp	9
	3 Scorp	2
ionis	25 Scorp	2
	14 Scorp	8
na	12 Sagit	2
	16 Sagit	1
	29 Sagit	8
superior	25 Sagit	3
	13 Sagit	3
	20 Sagit	10
erior	2 Capri	12
	22 Aqua	27
	2 Aqua	1
	16 Pisc.	12
	13 Aqua	0
	12 Pisc	2

TABVLA CONTINENS GRADVS ECLIPTICÆ, CVM QVIBVS STELLÆ INSIGNIORES OLIM oriebantur & occidebant.

NOMINA STELLARVM.	ALEXANDRIÆ		ROMÆ		NOMINA STELLARVM.	ALEXANDRIÆ		ROMÆ	
	Oritur	Occidit	Oritur	Occidit		Oritur	Occidit	Oritur	Occidit
Caput Arietis	20 Pisc.	9 Ari.	22 Pisc.	9 Ari	Corona	7 Lib	14 Sag	27 Virg	2 Cap
Pes Arietis	23 Ari.	14 Ari	25 Ari	13 Ari	Librae latus Meridion:	18 Lib	19 Lib	18 Lib	9 Lib
Capella	21 Ari.	6 Ge	25 Ari	24 Ge	Latus Septent.	20 Lib	3 Scor	19 Lib	10 Scor
Hocdi aurige	27 Ari.	29 Tau	10 Ari	5 Ge	Boote brachia	6 Lib	1 Scor	5 Virg	25 Sag
Pleiades	28 Ari.	4 Tau	26 Ari	4 Tau	pedes	2 Lib	15 Scor	25 Virg	2 Sag
Hyades et oculus Tauri	19 Tau.	11 Tau	21 Tau	10 Tau	Arcturus	22 Virg	14 Scor	15 Virg	5 Sag
Caput Gemini præced :	15 Gemi	0 Can	10 Gemi	4 Can	Lyræ lucida	15 Scorp	22 Aqu	27 Lib	2 Aqu
Caput sequentis	22 Gemi	1 Can	19 Gemi	4 Can	teſta	25 Scorp	9 Aqu	6 Scorp	28 Aqu
Humerus dex : Orionis	17 Gemi	26 Tau	22 Gemi	22 Tau	Serpentarius	3 Scorp	25 Scor	29 Lib	2 Sagit
Cingulum Orionis	19 Gemi	19 Tau	27 Gemi	14 Tau	Spondyli Scorpionis	25 Scorp	28 Scor	29 Scor	14 Lib
Pes sinister Orionis	19 Gemi	12 Tau	29 Gemi	6 Tau	Cor Scorpionis	14 Scorp	8 Scor	15 Scor	5 Scor
Leporis Media	2 Can.	22 Tau	13 Can	4 Tau	Miluius, Gallina	12 Sagit	29 Lib	6 Sag	8 Aqu
Trocyon, canis minor	9 Can	20 Ge.	14 Can	16 Ge	Aquila	16 Sagit	19 Cap	10 Sag	26 Cap
Præſepe	11 Can	11 Can	10 Can	10 Can	Delphini caput	29 Sagit	8 Aqu	19 Sag	15 Aqu
Aſini	28 Can	16 Can	11 Can	17 Can	pars posterior	25 Sagit	3 Aqu	15 Sagit	12 Aqu
Syrius, ſeu canis maior	14 Can	0 Ge	23 Can	22 Tau	Sagittarij pars superior	13 Sagit	3 Sagit	15 Sag	0 Sag
Anguis ſive	21 Can	3 Can	25 Can	28 Ge	pars inferior	20 Sagit	10 Sag	23 Sagit	7 Sag
Hydra	7 Leo	12 Can	12 Leo	5 Can	Capricornus	2 Capri	12 Cap	0 Cap	14 Cap
Cor leonis	4 Leo	5 Leo	4 Leo	6 Leo	Pegasi pars anterior	22 Aqua	27 Piſc	9 Aqua	2 Ari
Cauda leonis	22 Leo	11 Vir	20 Leo	21 Virg	pars posterior	2 Aqua	1 Piſc	26 Cap	4 Piſc
Vindemitor	14 Virgo	8 Lib	10 Virg	19 Lib	Aquarij media	16 Piſc.	12 Aqu	1 Ari	15 Aqu
Spica	27 Virg	24 Vir	27 Virg	22 Vir	Piſces Australis	13 Aqua	0 Piſc	12 Aqua	2 Piſc
Crater	1 Virg	6 Leo	6 Virg	20 Can	Piſces Borealis	12 Piſc.	2 Ari	4 Piſc	4 Ari.
Coruus	16 Virg	14 Leo	18 Virg	14 Leo					

Sea qu
Eclipti
no quo
verum
sequen
contra
cum ali

Seulis
orbita
torize
et Can
cum in
tica 4
ma

At
den, E
uerim
glij, C
annota
um no
Illustra

quæ latitudinem habent. Non enim cum eo
Eclipticæ puncto euehantur & demerguntur stelle,
quo sunt, Sed quæ in boream distant, cum puncto
verum locum præcedente eleuantur, cum alio eundem
sequente decumbunt. Reliquæ in austrum disita,
contra cum puncto verum locum sequente prodeunt,
cum alio eundem præcedente deuoluuntur.

Hæc loca Eclipticæ, recentibus congruentia
sculis, globi ostendunt, polo arctico ad latitudinem
orbis erecto, & Eclipticæ puncto, quo cum stella
horizontem præteruehitur & stringit, obseruato.
Canicula seu Sirius, stella in ore Canis maioris,
cum in octauo gradu Cancris consistat, & ab Ecli-
ptica 40. ferè gradibus absit versus Meridiem 17. Di-
citur Augusti supra nostrum Horizontem assurgit.

At, cum quibus punctis Ptolemæi tempore eæ-
dem, Romæ vel Alexandriæ prodierint vel occu-
perint, hæc tabella demonstrat, quæ Plinij Ver-
gilij, Ouidij, Columellæ, Varronis, & similium
annotata de ortibus atq; occasibus, vt qui Ptolemæ-
um non magno interuallo antecesserunt, perspicue
illustrabit atq; explicabit.

A

TABELLA

Homeri, Hesiodi, Arati, Polybij, & similitum scriptis minus aliquanto conferet, à quibus longius absuit Ptolomæus.

MATVTVS occasus, vulgo occasus Cosmicus, græcè δὺσις ἑώα est, quando stella cardinem occidentis subit, Sole à regione illucescente, fiunt ambo sub Solis ortum.

II.

ORTVS vespertinus, aliis Achronychus, græcè ἀνατολή ἑσπέρια & ἀκρονυχτὸς ἀνατολή, est quando stella occidente Sole ex aduerso supra Orientis cardinem attollitur & emicat, in principio noctis ἀκρονυχτῶς.

OCCASVS vespertinus, δὺσις ἑσπέρια, vel ἀκρονυχτὸς, vulgo acronychus, est quando stella cum Sole vel paulo post sub occasum descendit, unde stelle quæ κοσμικῶς oriuntur, occidunt ἀκρονυχτῶς, & è conuerso quæ ἀκρονυχτῶς, id est, ineunte nocte emergunt, occidunt κοσμικῶς iuxta vulgares versiculos.

Cosmice descendit signum quod acronyce surgit, Chronice descendit signum, quod cosmice surgit.

III.

ORTVS Heliacus, latine emerfus, græcè ἐπιτολή, est quando stella, quæ vicini Solis radiis tecta latuerat, profert se in emersum, & mane ante exortum Solis enitescit ac conspicitur.

OCCAS

OCCASVS Heliacus, latine occultatio, graecè
 ἀφωτισμός, est quando stella, quae
 post Solis occasum apparuerat supra cardinem occi-
 dentis, fulgore Solis accedentis propius obscurata,
 evanescit ex oculis, occultaturq; & latet aliquandiu.
 Incipiunt autem tegi atq; abscondi, & aperiri rursus
 ac detegi, stellae fixae primae magnitudinis, Sole 12.
 gradibus disidente. Secundae magnitudinis, eo-
 dem 13. distante partibus. Tertiae 14. Quarta 15.
 Quinta 16. Sexta 17. Nam & minutissima quaeq;
 stellae, Sole octodecim gradibus sub occasum amoto,
 micant. Ex Planetis Saturnus 11. Iupiter 10.
 Mars 11. & semisse, Venus 5. Mercurius 10. gradu-
 um interuallo seiunctus à Sole prodit in conspectum.
 Prisci Mathematici priores duos ortus & occasus ve-
 ros, posteriores apparentes nominarunt.

Consueverunt autem autores, vel tempore ex-
 presso, speciem ortus aut occasus generatim indicare,
 ut in Ouidij Fastis, historiographis, & rei rusticae
 scriptoribus videre est: vel tempore non definito, or-
 tus vel occasus speciem aliqua circumstantia denotare,
 ut inde tempus erui & elici possit artificiosa conie-
 ctura.

Tempore explicato, ortus vel occasus species
 peruestigabitur loco solis ad tempus ab autore de-
 finitum

M finitum

finitum inquisito, & ad hunc puncto Eclipticæ, quo cum stella oritur vel occidit collato. Quod si coincidit locus stellæ cum loco Solis, ortus Cosmicus vel occasus acronychus: Si opponitur, occasus cosmicus vel ortus acronychus intelligendus erit. Locum Solis recentibus his temporibus, motuum tabule, aut Ephemerides suppeditant, aut instrumenta demonstrant. Sed ad vetusta Ptolemæi secula congruentem hæc tabella suggeret & exhibebit.

B

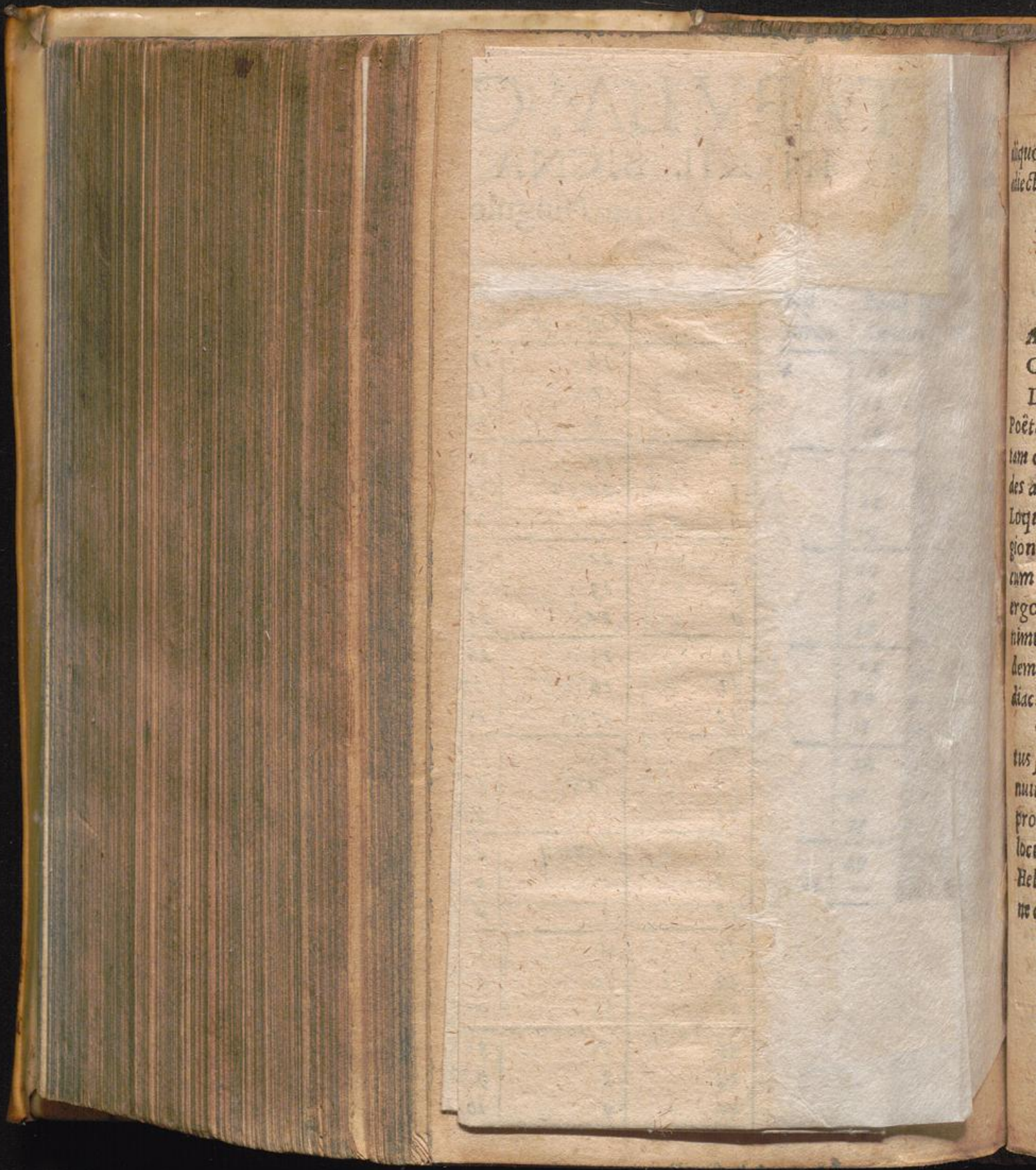
2. Tempore non designato, ex ortus vel occasus specie periphrasi aliqua denotata, tempus estimabitur. Primum, diligenter ortus vel occasus specie, cuius mentio fit, considerata. Secundo, puncto Eclipticæ, quo cum stella erigitur vel deuoluitur peruestigata. Si enim ortus matutinus vel occasus vespertinus exprimitur, stellæ locus cum loco Solis congruit. Si occasus cosmicus vel ortus vespertinus, stellæ locus Soli opponitur. Ambo igitur coniuncta & ortus vel occasus species, & stellæ locus, Solis locum ostendent, hic vero tempus indicabit. Heliacus occasus acronychum aliquot diebus præcedit, hi deducti ab acronycho occasu, relinquent tempus occasus Heliaci. Ortus vero Heliacus cosmicum aliquot

ING
ITEM
a tempori

Julij	A
Cancer	
12	1
13	13
14	14
15	1
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	2
22	2
23	2
24	2
25	2
26	2
27	2

TABVLA CONTINENS INGRESSVM SOLIS IN XII. SIGNA ZODIACI, VERVM ITEM LOCVM SOLIS, AD singulos dies Anni, veterum poetarum temporibus accommoda.

DIES	Januarij Capricor.	Februarij Aquarius	Martij Pisces	Aprilis Aries	Maij Taurus	Iunij Gemini	Iulij Cancer	August Leo	Septemb Virgo	Octob. Libra	Nouemb Scorpio.	Decemb Sagitta
1	16	17	15	15	14	14	12	12	13	13	14	15
2	17	18	16	16	15	15 15	13	13	14	14	15	16
3	18	19	17	17	16	16	14	14	15	15	16	17
4	19	20	18	18	17	17	15	15	16	16	17	18
5	20	21	19	19	18	18	16	16	17	17	18	19
6	21	22	20	20	19	19	17	17	18	18	19	20
7	22	23	21	21	20	20	18	18	19	19	20	21
8	23	24	22	22	21	21	19	19	20	20	21	22
9	24	25	23	23	22	22	20	20	21	21	22	23
10	25	26	24	24	23	23	21	21	22	22	23	24
11	26	27	25	25	24	24	22	22	23	23	24	25
12	27	28	26	26	25	25	23	23	24	24	25	26
13	28	29	27	27	26	26	24	24	25	25	26	27
14	29	30	28	28	27	27	25	25	26	26	27	28
15	30	Pisces	29	29	28	28	26	26	27	27	28	29
16	Aquarij	2	30	30	30	29	27	27	28	28	29	30
17	2	3	Aries	Taurus	Gemini	30	28	28	29	29	30	Capri
18	3	4	1	1	1	Cancer	29	29	30	30	Sagitta	2
19	4	5	2	2	2	1	30	30	Libra	Scorpio	2	3
20	5	6	3	3	3	2	Leo	Virgo	2	2	3	4
21	6	7	4	4	4	3	1	2	3	3	4	5
22	7	8	5	5	5	4	2	3	4	4	5	6
23	8	9	6	6	6	5	3	4	5	5	6	7
24	9	10	7	7	7	6	4	5	6	6	7	8
25	10	11	8	8	8	7	5	6	7	7	8	9
26	11	12	9	9	9	8	6	7	8	8	9	10
27	12	13	10	10	10	9	7	8	9	9	10	11
28	13	14	11	11	11	10	8	9	10	10	11	12
29	14		12	12	12	11	9	10	11	11	12	13
30	15		13	13	13		10	11	12	12	13	14
31	16		14				11	12		13	14	15.

liqu
die Cl

A
C
L

Poët
tam e
des a
Loq
gion
cum
ergo
nim
lem
diac

tus
nu
pro
loc
Hel
ne e

aliquot diebus sequitur, quibus ad ortum Cosmicum
collectis, ortus Heliaci tempus colligetur.

Exemplum occasus Cosmici, & ortus Heliaci.

Ante tibi eoa Atlantides abscondantur,
Cnosiaq; ardentis decedat stella coronæ
Debita quam sulcis committas semina &c.

Poeta in priori versu, omissa mentione temperis, certam occasus speciem annotavit, cum inquit Atlantides abscondantur Eoa, id est, occidunt matutine. Loquitur ergo de occasu Cosmico, qui fit Sole è regione, cum opposito signo prodeunte: At Pleiades cum 4. Tauri fere occiderunt Vergilij tempore. Sol ergo, qui oppositi signi eundem gradum obtinuit, nimirum 4. Scorpij, tempus, hoc est, 22. Octobris demonstrat in tabella ingressus Solis in 12 signa zodiaci.

Cumq; tempus notum sit, in altero versu de ortus specie queritur. 22. Octobris Sol 4. Scorpij tenet. At corona borealis cum 27. virginis Romæ prodijt, Alexandriae cum 7. eiusdem signi. Vterq; locus præcedit Solis locum. Intelligendus ergo ortus Heliacus, qui ante Solem in Scorpio versantem, mane coronam prouehit & producit in conspectum,

Estq; Hypallage, decedat, pro liberetur à radijs so-
lis.

Eodem modo, eadem occasus specie, designat
tempus arationis Hesiodus lib. 2. cum inquit:

αὐτὰρ ἐπὶ δὴ
πληιάδες δ' ἄα δ' ἔς τε, τότε δὲν ὄρωρίων
δύωσιν, τὸτ' ἐπειτ' ἀρότρ' μεμνημένος εἶναι
δύτις enim occasum cosmicum significat.

Hesiodus lib. 2. ἔργων καὶ ἡμερῶν.
πληιάδων ἀτλαχθέων ἐπί τε λομφυάων
ἄρχεσσ' ἀμκτ' ἀρότριο δ' εἰσομυάων.
αἰ δ' ἦ τοι νύκτας τε, καὶ ἡμέματα πωσάκοντα
κεκρύφα, ναῦτις δ' ἐπὶ πλομυάων εἴματα
φαίνοντι.

Speciem ortus Hesiodus exprimit. ἐπιτολὴ ἐ-
nim ortum Heliacum significat. Oriebantur autem
ὄρωρίων occidebant cum principio Tauri cosmice, ὄρωρίων Sole
ad geminos accedente, mane incipiebant conspici in
fine Maij, aut circa principium Iunij, quo tempore
messum inchoare iubet in regione calidiorē.

Mentione Arationis intelligenda est in his ver-
sibus Aratio Verna, quam ordiri iubet à Pleiadum
occasu, scilicet Heliaco. Nam sationem hybernā
vel autumnalem expressit ijs versibus, quos ex me-
dio penē secundi libri citatos, his præmisimus. Et
consilium fuit Hesiodi libro secundo Ephemeriden
effingere rusticam, hoc est, anni tempora exortis
bus

& occasibus Stellarum apparentibus distin-
 ta, in operas rusticas & œconomicas distribuere.
 Circo orditur Ephemeriden à satione verna, quam
 messis sequitur. Messem excipit vindemia, hanc
 satio Autumnalis. Quod vero latere Pleiades dicit
 quadraginta dies, & noctes totidem, de tempore
 ob occasu Heliaco, seu occultatione, vsq; ad exortum
 Heliacum seu emersum intelligendum est. Prode-
 ant enim rursus & ante Solem mane conspiciuntur
 Pleiades exacto anno, scilicet Græcorum, qui suum
 annum à nouilunio, quod erat solstitio æstiuo pro-
 ximum, ordiebantur, quo tempore & olympica cer-
 tamina celebrabantur.

Columella: Nonis Octobris hædi oriuntur ve-
 steri. Vtrumq; hic expressum est, ortus species ve-
 sterinus scilicet, & Tempus.

Plinius lib. 18. cap. 29. Post dies vndeuginti ab
 æquinoctio verno, per id quadriduum varia genti-
 um obseruatione, quarto Calend. Maij canis occi-
 dit, sidus per sese vehemens, & cui caniculam præ-
 occidere necesse est. Tempus definiuit, ex quo occa-
 sus heliacus canicule colligitur. Occidebat enim
 Sirius Alexandriae ἀκρονυχῶς cum 0 gradu ge-
 minorum. Romæ cum 22. Tauri, Sol vero 4. Calen-
 das Maij tum obtinuit 11. Tauri. Cum igitur Heli-
 acus occasus acronychum præcedat, sequitur Sirium

M 3 subire

subire cœpisse radios Solis, & fulgore Solis propius accedentis obscuratum euanuisse, tum, cum 11. Tauri Sol, quarto Calend. Maij adijt.

Exemplum ortus acronychi pulchrum in Theocriti Idyllio 7. habetur, ubi optat amico prosperam, tranquillam & foelicem navigationem autumnali tempore, sub ortum hœdorum vespertinum, quod turbulentum àlioqui & flatusum esse solet. *ἔσσει γὰρ ἀγεάνικα καλὸς πλοῦς ἐς μυτιλάνας, ἧ ὥταρ ἐπὶ ἑσπέραιοις ἐρίφοις νότος ὑγρὰ δὴόνει κνύματα, ἧ ὥριον ὄτ' ἐπὶ ὠκεῶν πῶδαε ἰοχθί.*
Ortus speciem indicat Poëta, eo quod ἑσπέραιοις ἐρίφοις vocat. Intelligit ergo ortum acronychum, qui fiebat in Octobri vespere, oriente Tauro, & Sole occidente in Scorpio.

Ptolemæus has ortuum atq; occasuum species *ὀχνημαλισμὸς*, id est, aspectus stellarum ad Solem vocat. Sed nouem recenset differentias, quarum quatuor fiunt, Sole in alterutro cardine, orientali vel occiduo consistente, stellis vero Soli vel iunctis vel oppositis. Tres fiunt, Sole meridianum obtinente, & stellis vel ei ibidem coniunctis, vel oppositis, vel in alterutro cardine orientali aut occiduo collocatis. Duo postremi fiunt, Sole alterutrum cardinem, ortum vel occasum possidente, stellis vero in Meridiano supra vel infra terram constitutis.

Novem differentia aspectuum, secundum Ptolemæum.

Aspectus Matutinus subso'anus, πρωινός ἀπὸ
 ἡλίου, est, quando stella Sole ex oriente simul ef-
 fertur. Triplex est.

ORTVS Matutinus subsequens ἑώα ἐπὶ ἀνα-
 τολῆ, cum post solis exortum stella confestim ori-
 tur, sed non cernitur.

ORTVS Matutinus verus, ἑώα συνανατο-
 λῆ ἀληθινῆ, quando stella cum ipso Sole eodem mo-
 mento educitur.

ORTVS Matutinus precedens ἑώα προανα-
 τολῆ, quando stella exortu suo emersitve Solem an-
 tucrit, & mane supra Horoscopum conspicitur,
 hunc ἐπιτολῶ Poëtae proprie vocant, priores duas
 species sub ortu cosmico complectuntur.

Secunda differentia. Occasus matutinus, πρωί-
 νός ἀπὸ δύσεως, quando Sole oriente stella è regione de-
 mergitur. Itidem triplex est.

MATVTINVS occasus sequens, ἑώα ἐπι-
 κατάδυσις, cum stella Sole iam euecto, confestim
 sub occasum præcipitatur.

OCCASVS Matutinus verus, ἑώα συνακα-
 τὰδυσις ἀληθινῆ, cum eodem momento, quo Sol
 prodit, stella è regione occumbit.

M 4 . Occasus

OCCASVS matutinus præcedens, ἑώα πρὸ-
 δυοῖς, cum paulo ante Solis ortum, stella ex oculis
 sub occasum abripitur, vt cum euauit illa, Sol con-
 festim supra Horoscopum effulgeat. Has species
 omnes nomine occasus Cosmici comprehendimus.

Tertia differentia. Aspectus vel ortus vespertinus
 subsolanus, ὀφινθ' ἀπκλιώτης. Cum Sole oc-
 cidente stella oritur. Triplex itidem.

ORTVS vespertinus sequens, ἑσπερία ἐπα-
 νατολή, cum stella Sole iam demerso, ὅτ' ἀ conspe-
 ctu abducto, confestim ex opposito surgit ac splen-
 descit.

ORTVS vespertinus verus, ἑσπερία ἀνατολή
 ἀληθινή, cum stella ipso momento, quo Sol occasum
 perstringens descendit, ex aduerso eleuatur.

ORTVS vespertinus præcedens, ἑσπερία
 προανατολή, cum stella paululum ante Solis de-
 fluxum, Sole nouum sub occasum condito, exoritur,
 sed adhuc solis splendore obfuscata latet, nec
 cernitur nisi eo amoto. Has tres species acronychi
 ortus nomine complectimur.

Quarta differentia. Aspectus vel occasus ve-
 spertinus ὀφινθ' λιψ, quando stella vna cum So-
 le occasum subit. Triplex itidem.

OCCASVS vespertinus sequens, ἑσπερία
 ἐπικατάδυοις, cum stella Solem iam delapsam

ex interuallo sequitur, ut Sole iam demerso adhuc
conspici possit supra occasum, hunc κρύψις alias
græci, latini occultationem vocant.

OCCASVS vespertinus verus, ἑσπέρια συγ-
κατάδυσσις ἀληθινή, quando stella cum Sole pari-
ter defertur.

OCCASVS vespertinus præcedens, ἑσπέρια
πρόδυσσις, quando stella paululum ante Solem de-
fuit, ut Sol è vestigio consequatur.

Quinta differentia, quæ sequentium trium pri-
ma est. Aspectus Meridianus subsolanus, μεσημέ-
ριος ἀπὸ λιώτης, cum Sole meridianum occupan-
te, stella horoscopum conscendit, duplex est. Diur-
nus vnus ☉ non apparens, ἡμέρινον ☉, cum Sole ad
summum cœli culmen euecto, stella attollitur inter-
diu. Nocturnus ☉ apparens, νυκτέρινος, cum ad
imium cœli Sole delato, stella prodit media nocte.

Sexta differentia. Aspectus Meridianus ad So-
lem in medio cœli locatum refertur, μεσημέριον
μεσσημέριον. Duplex est, Diurnus, ἡμέρινος,
cum Soli cœli fastigium possidenti stella vel iungitur,
vel ex Diametro obijcitur, sed non apparet. No-
cturnus νυκτέρινος, cum Soli imum cœli de media
nocte occupanti, stella vel adest ibidem ☉ latet, vel in
medio cœli opponitur ☉ apparet.

Septima differentia. Meridianus occasus, με-
σημέριος

σήμερον ☉ λιφ, cum Sole meridianum adveniente
 stella occidit. Duplex est. Diurnus cum Sole culmi-
 nante occasum stella petit. Nocturnus cum eodem ad-
 imum cœli devoluto mergitur. Hic cernitur, prior
 ob Solis splendorem latet.

Octava differentia, quæ postremarum duarum
 prima est. Matutinus stelle in Meridiano situs
 ηρώριον μεσηράνημα, cum Sole oriente stella cœli
 medium attingit. Triplex est.

ἔωρον ἐπιμεσηράνημα. Cum Sole iam exorto,
 stella cœli fastigium occupat, quasi delatio stella ad
 Meridianum.

ἔωρον μεσηράνημα ἀληθινόν cum eo ipso tem-
 poris puncto, quo: horoscopum Sol superat, stella
 Meridianum obsidet.

ἔωρον προμεσηράνημα, cum priusquam Sol
 cardinem orientis euecrit, stella ad cœli culmen per-
 venit.

Nona differentia. Vespertinus stelle in meri-
 diano situs, ὄφινον μεσηράνημα cum Sole occi-
 dente stella Meridianum habet. Triplex est.

ἔωριον ἐπιμεσηράνημα, quando stella, Sole
 iam merso ☉ occultato, ad Meridianum defertur in-
 fra supraue terram.

ἔωριον μεσηράνημα ἀληθινόν, cum pariter
 ☉ Sol occasum condens sese, ☉ stella Meri-
 dianum

dianum præteruehitur imo summòue cœli loco.

Ἐπεὶ ὁ πρῶτος ἡμέρας ὄρασμα, cum stella Meri-
dianum præterit, priusquam Sol occidit.

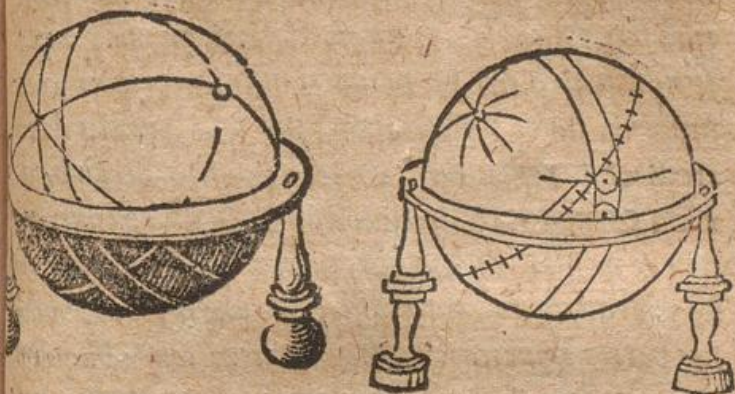
Has stellarum ad Solem habitudines & confi-
gurationes, situsq; in cœlo & collocationes consti-
derare, non parum refert, cum propter alias causas,
tum hanc vel maxime, quod in cardinalibus collo-
catis, & aliquo horum aspectuum Soli configuratis,
vires effectusq; insigniter variare, & exerere atq;
expromere efficacius pierunq; experimur. Loca
Eclipticæ, quibus, cum ad quatuor cœli præcipuos
cardines deducuntur, & singulorum aspectuum tem-
pora, globi, sed solis loco ex tabulis aut Ephemeris
dibus assumpto adhibitoq; demonstrant.

De ascensionibus & descensionibus signorum Zodiaci.

PLURIMAS, & insignes habet utilitates
hic locus de ascensionibus & descensionibus signo-
rum. Nam & in tota doctrina primi mobilis præci-
pius est, & in eo tractantur & explicantur cau-
se anomalie dierum, tam artificialium quàm natu-
ralium: Quas nosse ac considerare, cum in ciuili vi-
ta utilissimum, tum in Astronomia summè necessa-
rium est. Neq; enim aut annua, aut mensura spa-
cia

cia comprehendendi discerniq; , aut schemata cœli con-
 stitui ac conformari , aut Planetarum motus ad præ-
 finita atq; æstimata tempora perquiri ac peruesti-
 gari possent , nisi certa constet ratio ascensionum
 ac descensionum singularum Zælipticæ partium.
 Etsi autem in his Elementis non integra traditur
 ex fundamentis , quæ Ptolomæus 1. lib. & 2. $\mu\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\gamma\epsilon$
 $\lambda\eta\gamma\epsilon\omega\upsilon\tau\alpha\epsilon\epsilon\omega\epsilon$, Iohannes Regiomontanus lib. 2.
 Epitomes in Almagestum Ptolemæi , Copernicus
 lib. 2. de Revolutionibus orbium cœlestium expo-
 nit : Sed breues tantum ac nudæ Regule recensentur
 sine demonstrationibus : tamen earum cognitio
 & incipientibus admodum utilis est , & aliquan-
 tum progressos multis de rebus admanet , ut expe-
 rientur studiosi , cum perceptis Elementis fontes
 degustarint , Itaq; hanc doctrinam paulo vberius ,
 ea tamen qua fieri potest , breuitate & perspicuitate
 trademus , atq; exemplis illustrabimus , ut studiosi
 huius artis & vsus tabularum , quæ directionum &
 ascensionum tabulæ vocantur , perspiciant , & ad
 paulo vberiolem fructum inde percipiendum præpa-
 rentur & adiuuentur .

Priusquam autem regulas vtriusq; spheræ rec-
 itemus , & ad collationem vtriusq; accedamus ,
 Primo , quid sit ascensio aut descensio , & cur in æ-
 quatore , non in Zodiaco numeretur , deniq; quotu-
 plex

plex sit vsus tabularum directionum, & quo modo
ascensiones ac descensiones ex his eliciendae sint, do-
cebimus.

ASCENSIO, vel ortus signi, vel cuiusq; arcus
zodiaci, dicitur portio aequatoris, quae cum eo signo
vel arcu cooritur. Ptolem. eo ἀναφορά.

DESCENSIO, vel occasus signi, vel alicu-
ius arcus zodiaci, dicitur portio aequatoris, quae cum
eo signo vel arcu zodiaci una demergitur. Et distin-
guuntur arcus zodiaci, in continuos & discretos.
Continui vocantur, qui à puncto intersectionis ver-
nae continua serie mensurantur. Discreti vero, qui
à quouis alio Eclipticae puncto inchoantur, quam si-
gno æquinoctij verni seu intersectione mutua Ecli-
pticae & aequatoris.

Quod vero ortus & occasus partium signiferi
non

non in ipsa Ecliptica, sed vicino equatore numerantur, hæc est causa. Æquinoctialis in quouis spheræ situ, æquabili & perpetuo conueniente motu conuertitur, ita ut pari temporis spacio, æquales de eo arcus & perorientur, & ex opposito decumbant. Nam & motus cæli, cuius æquinoctialis circulus canonicus ac mensura dicitur, propterea quod à mundi polis vndequaq; æqualiter distat, regularis est: & omnes partes æquatoris ad Horizontem tam obliquum quam rectum perpetuo inclinantur æqualiter, nec angulum, quem cum Horizonte aliquo velut subiectus expanso complectuntur, cælo reuoluto vnquam variant,

At zodiaci partes, dissimili prorsus & inæquali motu circumaguntur. Cum enim circa alienos versentur polos, a quibus alibi minus distant, alibi longius, idcirco vel euectæ supra orientem, vel ad occasum inclinatae, angulum cum Horizonte magnâ varietate vel augent atq; amplificant, vel contrahunt rursus atq; coarctant. Porro cum stellarum tam fixarum quam errantium loca ad zodiacum referantur, & motus quoq; corporum cælestium in eo considerentur, nec ascensiones partium Eclipticæ cum inæquales sint & insigniter varientur, deprehendi certo queant, nisi per medium aliquod regulare, quod sit norma & mensura motus, ideo

in æquinoctiali numerantur, ut ea ratione motus Planetarum & reliquarum stellarum inuestigari commodius, & tempora ortuum atq; occasuum factilius certiusq; cognosci possint. De Æquinoctiali enim singulis horis emergunt 15. gradus, quouis horæ quadrante 3. gradus, & 45. scrupula, quibusuis 4. scrupulis horæ 1. gradus, deniq; quouis vno horæ scrupulo, 15. scrupula vnius gradus: totidemq; eodem tempore, occasum subeunt.

Zodiaci partes vero, aliæ plus exortu suo temporis consumunt, quibus cum maior æquatoris arcus cooritur, quam est zodiaci, & illæ recte oriri dicuntur, quod cum Horizonte angulos rectis serè similes conficiunt. Aliæ minus in emergendo temporis requirunt, quibus cum pauciores de æquatore gradus attolluntur, illæ obliquè ascendere dicuntur, quod obliquiores, magisq; varios & dissimiles cum Horizonte angulos componunt & concludunt.

Proinde in tabulis ascensio recta ea appellatur, quæ ex tabulis ascensionum in sphaera recta deprocuratur, græce ἀναφορά ἐπὶ τῷ ὀρθῷ σφαιρῶς. Æquator enim cum Horizonte recto angulos rectos sphaericos conformat. Ascensio obliqua vero, quæ ex tabulis ascensionum obliquarum elicitur, cuiuscunq; sit elevationis, siue recte ascendant signa, siue oblique, græce ἀναφορά ἐπὶ τῆς ἐγκλιμένης σφαιρῶς.

At qua ratione quævis ascensiones partium E-
clipticæ latitudine carentium peruestigentur, paucis
subiungemus, quæ explicandis dierum discrimibus
& cognoscendis spacijs atq; interuallis eorundem,
plurimum conferunt. Stellarum ab Ecliptica remo-
tarum ortus indagare docent prolixè problemata ta-
bulis præmissa, inde studiosi petant.

DE INVENIENDA A-
scensione arcus cuiusvis continui, à
principio Arietis inchoati, seu cuius-
vis puncti Eclipticæ, latitudine carentis,
& discreti, aliunde quàm à
principio Arietis in-
choati.

INVESTIGATURVS ascensionem cuius-
vis puncti Eclipticæ, cum eo puncto tabulas ingredere,
& signum in fronte tabulæ, gradum in sinistro
scrutare limite. Quod enim de æquatore in proselide
angulari inuenies, ascensio eius erit. Recta, si ex as-
censionibus spheræ rectæ, Obliqua, si ex tabulis
spheræ obliquæ desumpta fuerit, ut ascensio 14.
gradus α , Recta, est 136. graduum, 29. scrupulorum.
Obliqua in obliquitate spheræ 52. graduum, eiusdem
puncti ascensio, est 113. graduum, 56. scrupulorum.
AE